

Τὸ τῆς φιλοσοφίας ἔργον ἔνιοί φασιν ἀπὸ βαρβάρων ἄρξαι. γεγενῆσθαι γάρπαρὰ μὲν Πέρσαις Μάγους, παρὰ δὲ Βαβυλωνίοις ἢ Ἀσσυρίοις Χαλδαίους, καὶ γυμνοσοφιστὰς παρ' Ἰνδοῖς, παρὰ τε Κελτοῖς καὶ Γαλάταις τοὺς καλουμένους Δρυΐδας καὶ Σεμνοθέους, καθά φησιν Ἀριστοτέλης ἐν τῷ Μαγικῷ (Rose 35) καὶ Σωτίων ἐν τῷ εἰκοστῷ τρίτῳ τῆς Διαδοχῆς. Φοίνικά τε γενέσθαι Ὠχον, καὶ Θραῦκα Ζάμολξιν, καὶ Λίβυν Ἄτλαντα.

Οὐκ ἴδὲ τὴν εὕρεσιν διδόντες ἐκείνοις παράγουσι καὶ Ὀρφέα τὸν Θραῦκα, λέγοντες φιλόσοφον γεγονέναι καὶ εἶναι ἀρχαιότατον. ἐγὼ δέ, εἰ τὸν περὶ θεῶν ἐξαγορεύσαντα τοιαῦτα χρῆ φιλόσοφον καλεῖν οὐκ οἶδα, <οὐδὲ> τίνα δεῖ προσαγορεύειν τὸν πᾶν τὸ ἀνθρώπειον πάθος ἀφειδοῦντα τοῖς θεοῖς προστρίψαι, καὶ τὰ σπανίως ὑπὸ τινων ἀνθρώπων αἰσχροουργούμενα τῷ τῆς φωνῆς ὀργάνῳ. τοῦτον δὲ ὁ μὲν μῦθος ὑπὸ γυναικῶν ἀπολέσθαι φησὶ· τὸ δ' ἐν Δίῳ τῆς Μακεδονίας ἐπίγραμμα, κεραυνωθῆναι αὐτόν, λέγον οὕτως (A. Pal. vii. 617).

Αἰγύπτιοι μὲν γὰρ Νείλου γενέσθαι παῖδα Ἥφαιστον, ὃν ἄρξαι φιλοσοφίας, ἧς τοὺς προεστῶτας ἱερέας εἶναι καὶ προφήτας. ἀπὸ δὲ τούτου εἰς Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα ἐτῶν εἶναι μυριάδας τέσσαρας καὶ ὀκτακισχίλια ὀκτακόσια ἐξήκοντα τρία· ἐν οἷς ἡλίου μὲν ἐκλείψεις γενέσθαι τριακοσίας ἐβδομηκοντα τρεῖς, σελήνης δὲ ὀκτακοσίας τριάκοντα δύο. Διογένης Λαέρτιος

Σοφοὶ δὲ ἐνομιζόντο οἶδε· Θαλῆς, Σόλων, Περίανδρος, Κλεόβουλος Χείλων, Βίας, Πιπτακός. τούτοις προσαριθμοῦσιν Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην, Μύσωνα τὸν Χηνέα, Φερεκύδην τὸν Σύριον, Ἐπιμενίδην τὸν Κρήτα· ἔνιοι δὲ καὶ Πεισίστρατον τὸν τύραννον. καὶ οἱ μὲν σοφοί.

Ἀπὸ δὲ τῶν μάγων, ὧν ἄρξαι Ζωροάστρην τὸν Πέρσην, Ἐρμόδωρος μὲν ὁ Πλατωνικός ἐν τῷ Περί μαθημάτων (Zeller p. 18) φησὶν εἰς τὴν Τροίαν ἄλωσιν ἔτη γεγονέναι πεντακισχίλια· Ξάνθος δὲ ὁ Λυδὸς (FGrH 765 F 32) εἰς τὴν Ξέρξου διάβασιν ἀπὸ τοῦ Ζωροάστρου ἑξακισχίλιά φησι, καὶ μετ' αὐτὸν γεγονέναι πολλοὺς τινὰς Μάγους κατὰ διαδοχὴν, Ὀστάνας καὶ Ἀστραμφύχους καὶ Γωβρύας καὶ Παζάτας, μέχρι τῆς τῶν Περσῶν ὑπ' Ἀλεξάνδρου καταλύσεως.

Φιλοσοφίας δὲ δύο γεγονάσιν ἀρχαί, ἢ τε ἀπὸ Ἀναξιμάνδρου καὶ ἢ ἀπὸ Πυθαγόρου· τοῦ μὲν Θαλοῦ διακηκοότος, Πυθαγόρου δὲ Φερεκύδης καθηγήσατο. καὶ ἐκαλεῖτο ἢ μὲν Ἰωνική, ὅτι Θαλῆς Ἴων ὢν, Μιλήσιος γάρ, καθηγήσατο Ἀναξιμάνδρου· ἢ δὲ Ἰταλική ἀπὸ Πυθαγόρου, ὅτι τὰ πλεῖστα κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἐφιλοσόφησεν. καταλήγει δὲ ἢ μὲν εἰς Κλειτόμαχον καὶ Χρύσιππον καὶ Θεόφραστον [ἢ Ἰωνική]· ἢ δὲ Ἰταλική εἰς Ἐπίκουρον. Θαλοῦ μὲν γάρ Ἀναξιμανδρος, οὗ Ἀναξιμένης, οὗ Ἀναξαγόρας, οὗ Ἀρχέλαος, οὗ Σωκράτης ὁ τὴν ἠθικὴν εἰσαγωγῶν· οὗ οἱ τε ἄλλοι Σωκρατικοὶ καὶ Πλάτων ὁ τὴν ἀρχαίαν Ἀκαδήμειαν συστησάμενος· οὗ Σπεύσιππος καὶ Ξενοκράτης, οὗ Πολέμων, οὗ Κράντωρ καὶ Κράτης, οὗ Ἀρκεσίλαος ὁ τὴν μέσην Ἀκαδήμειαν εἰσηγησάμενος· οὗ Λακύδης ὁ τὴν νέαν Ἀκαδήμειαν φιλοσοφῆσας· οὗ Καρνεάδης, οὗ Κλειτόμαχος. καὶ ὧδε μὲν εἰς Κλειτόμαχον.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ. Η ελληνική γλώσσα σύμφωνα με την υπόθεση Κουργκάν και τον Μάρκου Τσίριους φαν Μπόξχορν είναι μία από τις ινδοευρωπαϊκές γλώσσες. Αποτελεί το μοναδικό μέλος ενός ανεξάρτητου κλάδου της ινδοευρωπαϊκής οικογένειας γλωσσών. Ανήκει επίσης στον βαλκανικό γλωσσικό δεσμό. Στην ελληνική γλώσσα, έχουμε γραπτά κείμενα από τον 15^ο αιώνα π.Χ. μέχρι σήμερα.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΞΑΠΛΩΣΗ. Η ελληνική υπήρξε στην αρχαιότητα η πιο διαδεδομένη γλώσσα στην Μεσόγειο και στην Νότια Ευρώπη κυρίως εξαιτίας του πλήθους των αποικιών που είχαν ιδρυθεί από τους Έλληνες στις ακτές της Μεσογείου και έφτασε να είναι η γλώσσα του εμπορίου ακόμα και μέχρι τα τέλη της Αλεξανδρινής περιόδου. Η ελληνική σήμερα αποτελεί τη μητρική γλώσσα περίπου 12 εκατομμυρίων ανθρώπων, κυρίως στην Ελλάδα και την Κύπρο. Αποτελεί επίσης την μητρική γλώσσα αυτοχθόνων πληθυσμών στην Αλβανία, τη Βουλγαρία, την ΠΓΔΜ, την Ιταλία και την Τουρκία. Εξαιτίας της μετανάστευσης η γλώσσα ομιλείται ακόμα σε χώρες-προορισμούς ελληνόφωνων πληθυσμών μεταξύ των οποίων η Αυστραλία, ο Καναδάς, η Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, η Ρωσία, η Σερβία και οι Ηνωμένες Πολιτείες. Συνολικά υπολογίζεται ότι ο συνολικός αριθμός ανθρώπων που μιλούν ελληνικά ως πρώτη ή δεύτερη γλώσσα είναι γύρω στα 25 εκατομμύρια.

ΕΠΙΣΗΜΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ. Είναι η επίσημη γλώσσα της Ελλάδας και της Κύπρου. Είναι μία από τις 23 επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επίσης είναι αναγνωρισμένη μειονοτική γλώσσα στην Αλβανία, την Αρμενία, την Ιταλία, την Ρουμανία και την Ουκρανία.

ΠΡΩΤΟΕΛΛΗΝΙΚΗ. Για την πρώτη φάση (πρωτοελληνική) η οποία τοποθετείται πριν το 1600 π.Χ., οι όποιες γνώσεις μας για την ελληνική γλώσσα βασίζονται σε τεχνικές επανασύνθεσης που προκύπτουν από τη συγκριτική γλωσσολογία. Η πρωτοελληνική είχε 7 πτώσεις (ονομαστική, γενική, δοτική, αιτιατική, αφαιρετική, τοπική, κλητική). Επίσης είχε διατηρήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά της Ινδοευρωπαϊκής μητέρας-γλώσσας. Είχε τρεις φωνές (ενεργητική, παθητική, μέση) και τρεις αριθμούς (ενικός, δυϊκός, πληθυντικός). Σημαντικό χαρακτηριστικό της (που διατηρήθηκε σχεδόν μέχρι τα πρώτα μεταχριστιανικά χρόνια) ήταν ο μουσικός τόνος. Ο τόνος στα αρχαία ελληνικά δεν αντιστοιχούσε σε αύξηση της έντασης της φωνής αλλά σε αύξηση του τονικού ύψους.

ΜΥΚΗΝΑΪΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ. Στην αμέσως επόμενη φάση (μυκηναϊκή ελληνική), η οποία μαρτυρείται από τις πινακίδες της Γραμμικής Β΄ και από ορισμένους στίχους των Ομηρικών επών, παρατηρούμε εξίσου πολλούς αρχαϊσμούς. Π.χ. η γενική των ονομάτων σε -ος σχηματιζόταν με την κατάληξη -οιο (πρβλ. Ομηρικό «Πριάμοιο»), ενώ υπάρχει φθόγγος (που συμβολίζεται με) «q» ο οποίος βρίσκεται σε λέξεις όπου από την ΙΕ θα αναμενόταν ένα *k^w ή ένα *g^w. Οι πτώσεις αφαιρετική και τοπική διατηρούνται αλλά σε μάλλον περιορισμένο βαθμό.

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ. Στην κλασική ελληνική, αρχαιότερα κείμενα της οποίας είναι τα Ομηρικά έπη και αρχαιότερο τεκμήριο η επιγραφή του Διπύλου, το βασικότερο χαρακτηριστικό είναι η υψηλή διαλεκτική διαφοροποίηση, η οποία οφείλεται πιθανότατα στην πολυδιάσπαση του ελληνόφωνου κόσμου σε διάφορα κρατίδια. Ως προς το αν οι βασικές διάλεκτοι της κλασικής εποχής (ιωνική, αιολική, δωρική κ.λπ.) δημιουργήθηκαν στην Ελλάδα λόγω της πολιτικής πολυδιάσπασης των Ελλήνων ή «ήρθαν» μαζί με τα αντίστοιχα φύλα κατά την εποχή του Χαλκού, οι γνώμες διίστανται. Φαίνεται πως δεν αποκλείεται να συνέβησαν και τα δύο. Πάντως οι διάλεκτοι της κλασικής εποχής διέφεραν αρκετά μεταξύ τους και δεν θα ήταν υπερβολή να υποστηριχθεί ότι οι ομιλητές τους βρίσκονταν πολλές φορές στα ακραία όρια της αλληλοκατανόησης.

Μία από τις σημαντικότερες διαλέκτους της κλασικής εποχής ήταν η αττική διάλεκτος, που χρησιμοποιούνταν κυρίως στην Αθήνα αλλά και ως γλώσσα των φιλοσόφων και των επιστημόνων. Η αττική διάλεκτος προέρχεται από την ιωνική (τη βασική διάλεκτο των Ομηρικών επών) με αρκετές δωρικές επιδράσεις. Υιοθετήθηκε ως επίσημη γλώσσα όλης της Ελλάδας από τον Φίλιππο τον Μακεδόνα και ως επίσημη γλώσσα ολόκληρου του ελληνιστικού κόσμου από τον γιο του Αλέξανδρο. Από αυτήν προέρχονται απ' ευθείας σχεδόν όλες οι μεταγενέστερες ελληνικές διάλεκτοι.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΗ. Αποτέλεσμα της χρήσης της αττικής διαλέκτου ως δεύτερης (και συχνά πρώτης) γλώσσας από πάρα πολλούς αλλόγλωσσους (αλλά και από ελληνόφωνους που μιλούσαν πρωτύτερα μια άλλη ελληνική διάλεκτο) ήταν σαρωτικές αλλαγές σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας. Έτσι:

Η προφορά άλλαξε ριζικά με κυριότερο χαρακτηριστικό την προφορά των **ει, η, υ, υι** ως «ι» (ιωτακισμός) και την απώλεια των φθόγγων **F** (w) και **H** (δασειά).

Ο **δυϊκός αριθμός, το απαρέμφατο και η μέση φωνή** χάθηκαν.

Απλοποιήθηκε σημαντικά το σύστημα κλίσης ονομάτων και ρημάτων.

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΚΟΙΝΗ. Το αποτέλεσμα όλων αυτών των μεταβολών ήταν η Ελληνιστική Κοινή, η οποία μαρτυρείται κυρίως στην Καινή Διαθήκη. Είναι χαρακτηριστικό ότι την ίδια εποχή έχουμε και τους πρώτους αττικιστές, αυτούς που θεωρούσαν απαραίτητη τη διατήρηση της «αυθεντικής» αττικής διαλέκτου, τουλάχιστον στο γραπτό λόγο.

ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ. Η ελληνιστική κοινή εξελίχθηκε στη μεσαιωνική ελληνική, αυτο φαίνεται κυρίως από δημοτικά τραγούδια. Τελευταία φωνολογική μεταβολή κατά το 10^ο αιώνα ήταν ο ιωτακισμός και του «οι» και του «υ» που ως τότε προφερόταν ως [y], δηλαδή σαν το γαλλικό «ι».

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ. Τα όρια μεταξύ νέας ελληνικής και μεσαιωνικής ελληνικής δεν είναι ιδιαίτερα σαφή, πάντως τοποθετούνται χονδρικά κάπου στα τελευταία χρόνια του Βυζαντίου. Κατά την περίοδο αυτή (καθώς και στην Τουρκοκρατία) είχαμε μια εξίσου έντονη διαλεκτική διαφοροποίηση η οποία συνεχιζόταν μέχρι πριν μερικές δεκαετίες.

Η Γραμματική του Μανόλη Τριανταφυλλίδη ενώ περιγράφει την κοινή νέα ελληνική είναι παράλληλα ρυθμιστική για τη σημερινή χρήση της γλώσσας στο σχολείο και αλλού.

ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΕΠΑΦΗ. Η ελληνική γλώσσα έχει επηρεάσει όσο και επηρεαστεί από τις άλλες γλώσσες. Ελληνικές λέξεις χρησιμοποιήθηκαν στις επιστήμες διεθνώς, συχνά όμως με αλλαγμένη τη σημασία τους, ενώ πολλοί όροι, που δεν υπήρχαν στην ελληνική, έχουν φτιαχτεί με βάση ελληνικές ρίζες, συχνά μάλιστα σε συνδυασμό με λατινικές. Αντίστοιχα και η ελληνική γλώσσα έχει δανειστεί λέξεις, σημασίες λέξεων και γραμματικές δομές από τις προελληνικές γλώσσες μέχρι και τις σημερινές. Επιπλέον δανείζεται ξανά λέξεις που είχε δανείσει πρώτη σε άλλες γλώσσες. Η παραπάνω διαδικασία ονομάζεται αντιδάνειο.

ΓΡΑΦΗ. Η πρώτη γραφή που αποδεδειγμένα χρησιμοποιήθηκε για τη γραφή της ελληνικής γλώσσας είναι η Γραμμική Β περίπου τον 15ο αιώνα π.Χ.. Το ελληνικό αλφάβητο άρχισε να χρησιμοποιείται από τον 9ο αιώνα π.Χ.. Το 403 π.Χ. έγινε στην Αθήνα η μεταρρύθμιση του Αρχίνου ο οποίος διαμόρφωσε το αττικό αλφάβητο στηριζόμενος στο Ιωνικό. Το αλφάβητο που προέκυψε ονομάστηκε και Ευκλείδειο αλφάβητο γιατί η μεταρρύθμιση έγινε το δεύτερο έτος της 94ης Ολυμπιάδας επί αρχοντος (επωνύμου) Ευκλείδου. Το παλιό αττικό αλφάβητο ήταν: Α, Β, Γ, Δ, Ε, F, Ζ, Η, Θ, Ι, Κ, Λ, Μ, Ν, Ο, Π, Ξ, Ρ, Σ, Τ, Υ, Φ, Χ.

Το Α, το Ρ και το Ξ το έγραφαν ως L, R και Q. Παρόμοια το έγραφαν και οι Κυμαίοι οι οποίοι έδωσαν το αλφάβητό τους στους Ιταλιώτες. Το Χ είχε τη μορφή σταυρού (+). Αρχικά χρησιμοποιούσαν το Ε για τους φθόγγους Ε, Η και ΕΙ! Με το Ο αναπαριστούσαν το Ο, Ω και ΟΥ! Με τη μεταρρύθμιση αφαιρέθηκαν τα γράμματα F και Ξ τα οποία είχαν περιπέσει σε αχρησία και υιοθετήθηκαν τα γράμματα Ξ, Ψ και Ω. Το Η δεν αντιστοιχούσε πλέον στο δασύ πνεύμα 'ή' αλλά στο μακρύ 'ε'. Το Ω αντιστοιχούσε στο μακρύ 'ο'. Το Ξ αντικατέστησε το σύμπλεγμα 'ΧΣ' και το Ψ αντιστοιχώς το σύμπλεγμα 'ΦΣ' (διπλά σύμφωνα). Σε όλη την αρχαιότητα το αλφάβητο περιελάμβανε μόνο τις μορφές των γραμμάτων που σήμερα τις λέμε κεφαλαία. Είναι η λεγόμενη μεγαλογράμματη γραφή. Από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες, η επιθυμία των γραφέων να γράφουν πιο γρήγορα, καθώς επίσης και η ανάγκη να χωρούν περισσότερες πληροφορίες στα, μικρά σε μέγεθος αλλά και ακριβά, φύλλα παπύρου ή περγαμηνής, οδήγησαν σιγά σιγά στη διαμόρφωση των μορφών των γραμμάτων που σήμερα λέγονται πεζά. Αυτή είναι η μικρογράμματη γραφή. Αυτή η διαδικασία μεταβολής της μορφής των κεφαλαίων γραμμάτων είχε συμπληρωθεί μέχρι τον 9ο αιώνα.

Σήμερα η ελληνική εξακολουθεί να γράφεται με το αρχαίο ελληνικό αλφάβητο.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΑΛΦΑΒΗΤΟ

The Greek alphabet is the script that has been used to write the Greek language since at least 730 BC (the 8th century BC).

Το Ελληνικό αλφάβητο είναι το αλφαβητικό σύστημα γραφής ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΕΙΤΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ, αλλά και ως πηγή συμβόλων για χρήση σε διάφορες επιστήμες. Η αρχαία γραφή ήταν μεγαλογράμματη. Η ΜΙΚΡΟΓΡΑΜΜΑΤΗ ΓΡΑΦΗ (ΣΤΟΥΔΙΤΙΚΗ) ΕΙΝΑΙ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.

ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ

Греческий алфавит, по-видимому, первый алфавит, содержащий как согласные, так и гласные, и использующий для них отдельные знаки.

האיות ממשמשמשמש גל זלזל מפרסם – ספרות יוונית – בדומה לפסל פרות רומיות.

Για το πότε ακριβώς, σε ποιο μέρος και με ποιον τρόπο δημιουργήθηκε το ελληνικό αλφάβητο υπήρξαν, κατά συνέπεια, πολλές απόψεις.

Ζητούμενα φηρη ήμυρ ε δωνωτηι ύμη ιηη ιηρηιρτεύετερη ιητηδωιύ ήμδωηρ:

ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΟΜΩΣ ΑΝΑΜΦΙΣΒΗΤΗΤΟ

ΠΩΣ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΟΥ ΉΤΑΝ ΚΑΠΟΙΑ ΠΡΩΙΜΗ ΣΗΜΙΤΙΚΗ ΓΡΑΦΗ,

ενώ την ακριβή προέλευσή του άλλοι την αποδίδουν στο φοινικικό αλφάβητο και άλλοι βλέπουν και επίδραση της πρωτο-χανανιτικής γραφής.